

Taⁿ, góa tng--khi ê sî bē koh thiaⁿ tiòh lí pūi ê siaⁿ, chit-chióng ē hō góa sim-an koh chhin-chhiat ê siaⁿ. Tī tiāⁿ--nih chò-kang ê sî bô lí koh lâi kap góa sio-siòng, kā góa sai-nai. Chóng-sī kám-kak sit-khì sím-mih, khiok kóng bē chhut--lâi!

Sàng lí chhut-soaⁿ, chóng ē bák-kho ang, phīⁿ-kng sng, sim-chêng ut-chut. M̄-kú, che sī sū-sit, mā-sī bô hoat-tō thang kái-piàn ê tãi-chì. Siá chit-tiuⁿ phe hō..lí, kan-ta beh kì-liók kap siàu-liām lán ê chit-tōaⁿ iân-hūn, siāng-sī mā thong-tháu góa lōe-sim ê put-an kap phō-khiám.

Chài-hōe--lah, *Gentleman!*

Koh hō góa sioh--chit--ē!

10:47 PM, 2001/8/9

Sió-khóa chiú-chùi, Lâm-pơ Chhù--nih.

Lâu-su Òng-kai Hun-kip mah?

Tân Lêng-giók

Chin-chōe lāng lóng chai-iaⁿ kàu-iók sī liông-sim ê sū-giáp, mā sī éng-hióng kok-ka chhim-óan koh kú-tng ê sū-giáp. M̄-kú beh án-chóaⁿ hō chò lâu-su ê lāng lóng chin ũ “liông-sim” leh? Kî-sit m̄-kóan tī sím-mih thōan-thé lāi-té, lóng ũ lāng chò hó, ũ lāng chò báí. Lâu-su mā sī kāng-khóan, ũ hó lâu-su, ũ báí lâu-su, nā beh iàu-kiū tãi-ke lóng chin hó, sī chin khùn-lân ê tãi-chì. Lán ài siūⁿ..ê sī beh án-chóaⁿ thê-seng lâu-su ê lêng-lék kap ài-sim, kā bô sek-háp chò lâu-su ê lāng chhōe--chhut--lâi. Kóng chit-kù

khah sit-chāi..ê, ũ chin chió-sò ê lâu-su kin-pún bô siūⁿ beh kà-chheh, kan-ta tham-tiòh ũ kò-tēng ê sin-súi. I m̄-sī bē-hiáu kà, m̄-kú i bô beh iông-sim, chhin-chhái bú-bú--leh, sī-kan kòe--khi tiòh hō--lah. Hōaiⁿ-tit m̄-kóan án-chóaⁿ kà, mā sī niá hiah chōe sin-súi nā-tiāⁿ, hiah kan-khó beh chhòng sím-mih? Góa siūⁿ chò lâu-su ê lāng ài ka-kī ē-hiáu siūⁿ, lán bī-lâi lóng ài khò chiaⁿ ê gín-á. Kà bô hó-sè, hāi--tiòh..ê sī lán ka-kī! Lán chit-má chit chiam chit hun ê hù-chhut, sī bī-lâi tiám-tiám tih-tih ê siu-hék. Hù-chhut..ê lóng-sī teh thè lán ka-kī chō-hok. Nā tãi-ke lóng ē-hiáu án-ne siūⁿ, hó lâu-su it-tēng jú-lâi jú-chōe.

Chit-pái ũi-tiòh kàu-su hun-kip kap khó-chek it-tēng ài ũ kah-téng kap it-téng hān-chè ê tãi-chì, góa ũ chin-chhim chin-chhim ê kám-chhiok.

Tê-it, lâu-su ê khang-khòe kap kong-bū jîn-ôan ũ chin tōa ê chha-piát. Lâu-su tùi gín-á ê chek-jīm sī tài kui-jit..ê, bô hoat-tō hioh-khùn. Chiáh-png, khùn-tàu, chhit-thô, oan-ke, sio-phah, siū-siong...lóng ài chhau-hōan. Chò kòe pē-bó ê lāng lóng ē kám-kak gín-á óah beh hōan--sí, siūⁿ beh khah kín sak-sak khi hák-hāu hō lâu-su kóan. Ka-kī chhù--nih 1, 2 ê tiòh kóan kah kiông beh khí-siáu lah. Lâu-su ài kóan hiah chōe ê, sī-m̄-sī koh jú kan-khó--leh? Kó-chá ũ 1 kù ôe kóng,

“Kam-gōan giâ l-tē bí, m̄-gōan phiàn l ê gín-á-phi!” Tiòh-sī teh kóng gín-á chin óah-tāng chin pháí” kờ. Hā-pan liáu-āu, ka-tiúⁿ chhōe, á-sī khà tiān-ōe, gín-á bô tng-khì chhù--nih, lóng ài chhú-lí. Kiám ē-tàng chhiūⁿ kong-bū jîn-ôan kăng-khóan, kóng “góa í-keng hā-pan--lah, chhiáⁿ lí bîn-á-chài chiah koh chhōe..góa.” Nā chiàu kong-bū jîn-ôan ê kui-tēng sī-m̄-sī che lóng ài sng ka-pan--leh?

Kong-bū jîn-ôan ē-tàng iōng hòk-bū ê phín-chit lâi hun kah-it-téng. Lâu-su leh? Chin-chōe lâu-su chin sin-khó, hā-pan liáu-āu khi ka-tēng hóng-mng, ài liáu chin-chōe sī-kan. Hák-seng bô khi siōng-khò, tiòh chhōe gín-á chhōe kàu “òang-kha” khi. Khai ka-kī ê chhiⁿ chhiáⁿ gín-á chiáh gū-pái, beh kà in chiáh se-chhan ê lé-gí! Chiah ê tãi-chì kàu-iók-kiók ê lāng lóng m̄-chai. Ū lâu-su lōan kà, khò-pún liām soah tòng-chò kà liáu--lah, che kàu-iók-kiók ê lāng mā m̄-chai. Chún-kóng chai, mā bē-hiáu chhú-lí. Koh-chài kóng, lâu-su kà liáu hó bái, m̄-sī té-té ê sī-kan lâi khòⁿ ē chhut--lâi..ê. In-ūi hák-seng ê sêng-chiū sī ài phah ki-chhó, bân-bân lúi-chek--khí--lâi..ê, m̄-sī kin-á-jit kà, bîn-á-chài chiū ē-hiáu..ê. Lâu-su só-iōng ê sim, sī bô hoat-tō iōng khòⁿ..ê, niū..ê, á-sī pí-kàu lâi phòⁿ-tōan..ê. “Chit-iūⁿ bí chhi pah iūⁿ lāng”, hák-seng ū kúi-chióng, chiū ū kúi-chióng kò-sèng, kà ê hong-hoat tiòh ài ū kúi chióng. Tiòh chhin-chhiūⁿ i-seng

kāng-khóan, ài phòⁿ-tōan hák-seng ê chêng-hêng chiah koat-tēng beh iōng sím-mih kà-òh ê hong-hoat. Tī kà ê kòe-thêng tiong koh ài sūi-sī chù-ì gín-á ê hóan-èng kap bûn-tôe, ài koh siūⁿ “ iòh-hng” lâi kái-siān. Chiah ê tãi-chì sī lán khòⁿ bē tiòh..ê. Khóng-chú m̄-sī kóng “in chài si kàu (因材施教)”, bô lāng ē-tàng pó-niá tó chit-chióng kà-hoat sī it-tēng tiòh..ê.

Hák-hāu ê hêng-chèng jîn-ôan mā-sī lâu-su kiam..ê, bô lāng beh chò pháíⁿ-lāng. Só-í ū..ê kóng beh iōng liu khau-á, ū..ê kóng beh tui lâu chu-keh ê lāng seng lún, m̄-kóan án-chó^a chhòng, lóng-sī ké..ê, beh chò hō gōa-hāng-lāng khòⁿ..ê nā-tiāⁿ. Tī chit-chióng chêng-hêng chi hā, lán beh án-chó^a kã lâu-su hun téng-kip--leh? Kóng khah pháíⁿ thiaⁿ--leh, sī sóng-tiòh hiah ê pîn-tō^a lâu-su! Hòaiⁿ-tit it-tēng ài ū chit-pō-hūn ê lāng sī tē-jī-téng..ê, jîn-chin mā bô it-tēng sī kah-téng..ê, hiah jîn-chin beh chhòng sím-mih--leh? Jîn-chin kap pîn-tō^a lóng phiau-kì kăng-khóan sī “tē-jī-téng” ê sī, kàu-iók kài ê lāng khó-lêng chai sī ké..ê, ka-tiúⁿ kiám chai? Tui hiah ê jîn-chin ê lâu-su lâi kóng

“*chhîng hô í khan*(情何以堪)”?

Mā ū lāng kóng in-ūi chài-chèng khùn-lân, che sī chêng-hú piàn-siōng ê kiám-sin. Góa siūⁿ, chài-chèng khùn-lân tãi-ke lóng liáu-kái, sin-súi ē-tàng mài cheng-ka. M̄-kóan chêng-hú ū sím-mih lí-iū,

beh kā lâu-su hun-téng, ūi-tiòh chió-sò ê lâng, lâi hi-seng tãi-to-sò iông-sim ê lâu-su sī chin chân-jím ê tãi-chì. M̄-thang chhōe bô hiong-chhiú, tiòh kā ū koan-hē ê lâng lóng phòhⁿ-chōe--lòh. Nā it-tēng beh hun, chhiáⁿ thê-chhut hō lâng sim-hók káu-hók ê hong-àn. Ē-tàng kā bô jīn-chin ê lâng chhōe--chhut--lâi, chhiáⁿ in kái-chìn, sī lán tãi-ke siōng-tōa ê òng-bāng.

Tē-jī, hák-lék kōan ê lâu-su khah ko-kip khah gâu kà mah? Lán lóng chai-iaⁿ jú jīn-hūn ê lâng chò khang-khòe jú jīn-chin, chiah-ê lâng chiū-sī thōan-thé lâi-té an-tēng chin-pō siōng-tōa ê lèk-liōng. Góa siōng kám-phòe ê sī chin chōe tiām-tiām hù-chhut ê lâu-su. Chiah-ê lâu-su sī hō kàu-iók kài an-tēng ê “tin-kok chi-pó”. In-ūi in an-hūn siú-kí jīn-chin kà-chheh, sui-jīn bô thak-kàu phok-sū, m̄-kú in kà-òh ê keng-giām sī pí phok-sū lūn-būn koh khah ū kè-tát, koh khah tin-kùi! In bô kì-kong ka-chióng, m̄-kú pát-lâng kì-kong ka-chióng chin tèk-ì ê sī, in lóng sī bō-āu siōng-tōa ê kong-sîn. Tiòh chhin-chhiūⁿ khòhⁿ tiān-iaⁿ, lán khòhⁿ..ê sī hiah-ê iaⁿ-chheⁿ, m̄-kú chit-chhut hì ê ôan-sêng kiám-kóng kan-ta iaⁿ-chheⁿ nā-tiāⁿ? Lán khòhⁿ bô tiòh..ê, chiah sī siōng sin-khó..ê, m̄-kú chiah ê bō-āu eng-hiông lán lóng m̄-bat in ê miâ. Tī hák-hāu lâi-té, nā tãi-ke lóng beh khi thak-chheh chò phok-sū, kan-taⁿ thak-chheh tiòh bô kàu sī-kan--lah, kà-chheh ē gōa jīn-chin, lâng mā bô siáⁿ beh

sîn. Ták-pái nā ū lâng beh khi chin-siu, lán lóng ē thé-liōng..in, bô phài hêng-chèng khang-khòe hō in chò, khò-pió koh ài phòe-háp in pài. Chō-sêng hák-hāu lâi-té kī-tha lâu-su ê hū-tam. Tong-jīn, góa m̄-sī kóng chin-siu m̄-hó, chí-sī góa kám-kak chit-chióng chêng-hêng bô háp-lí. Thak-liáu ka-sin..ê sī in, ū hák-lék..ê mā sī in, m̄-kú in ê khang-khòe sī pát -lâng teh chò, sit-chāi bô èng-kai. Góa chàn-sêng chin-siu ài an-pai tī siōng-pan í-gōa ê sī-kan chiah tiòh. Chiam-iông siōng-pan sī-kan thak-chheh ê lâng, sit-chāi bô èng-kai ka-sin thiàu-kip. Koh ū chin-chōe lâng thak chheh sī ūi-tiòh beh khi pát-ê só-chāi kà-chheh, tui sió-hák thiàu khi ko-tiong á-sī tãi-hák, chit-chióng ê lâu-su, khah ko-kip mah?

Tui chit-ê hó lâu-su lâi-kóng, kà-chheh ê keng-giām sī bô lâng ū hoat-tō kap in pí-phēng. Sím-mih khoán ê gín-á ài iông sím-mih hong-hoat kà, i bák-chiu sió gió--chit--ē tiòh chai--lah. Koh-chài kóng, hák-būn kōan bô it-tēng tiòh ē-hiáu kà, chin-chōe lâng sī móa-pak ê bák-chúi, beh kiò i kóng, i sòa kóng bē chhut--lâi. Só-í kiú-tui ê kàu-liân bô it-tēng sī siōng gâu phah..ê, m̄-kú i ē-hiáu kà.

Ū chit-ê sió-sió ê kò-sū m̄-chai lín ū thiaⁿ--kòe--bô? Chit-keng kong-si beh chōe l ê chò cháp-bū ê ôan-kang, lâi èng-tin ê lâng ū ko-tiong pit-giáp..ê, mā ū tãi-hák pit-giáp..ê. Kiat-kó in liók-chhú ê lâng sī ko-tiong

pit-giáp..ê. Chú-kóan ê kái-soeh sī:
 “ko-tiong pit-giáp ê lâng ē khah jīn-hūn,
 khah jīn-chin, bē hāi góa tiāⁿ-tiāⁿ teh èng-tin
 sin ê oan-kang.” Lán sī-m̄-sī ài siūⁿ khòaⁿ lán
 chit-má ê bûn-tôe pún-chit sī sím-mih--leh?
 Chit-má ê siā-hōe kap hák-hāu só chhut-hiān
 ê bûn-tôe sī-m̄-sī káng-khóan--leh? Góa siūⁿ
 tú-tú hó chiū hó, lán ê lêng-lék ū kàu thang kà
 hák-seng chiū-hó, lâng-kóng “thāi-ke m̄-bián
 iōng kàu gû-to--lah!” Sió-hák iōng sió-hák ê
 hong-hoat kà sió-hák ê thêng-tō, tāi-hák iōng
 tāi-hák ê pō-sò kà tāi-hák ê tì-sek.
 Tiōng-iàu..ê sī lâu-su iōng-sim, gín-á thiaⁿ ū
 koh óh ū mih-kiāⁿ. Kok-lâng kok siú pún-hūn,
 siā-hōe chiah ē hô-hāi koh an-tēng. “Ū
 lèk-liōng(lêng-lék) sui-jiân chin tiōng-iàu,
 m̄-kú, ū sim iáu koh khah tiōng-iàu.” Lâu-su
 it-tēng ài chìn-siu, in-ūi sī-tāi teh chìn-pō,
 khôan-kéng teh kái-piàn, gín-á ê koan-liām
 bô káng--lah. M̄-kú, chìn-siu ū chin chōe
 chióng, m̄-sī thak phok-sū chiah sī chìn-siu,
 tiòh--bô?

Kàu-iók chin sī chit-kiāⁿ bô kán-tan ê
 tāi-chì, in-ūi éng-hióng kiát-kó ê in-sò
 sit-chāi thài-chōe--lòh. Gín-á ê ka-tēng,
 sêng-tióng ê khôan-kéng, tú--tiòh ê lâng,
 siā-hōe hong-siók, kok-ka ê chêng-chhek,
 kàu-iók ê hong-hoat, lóng tui gín-á ū
 éng-hióng. It-poaⁿ lâng ê tì-hūi lóng
 chha-put-to sī tióng-téng ê thêng-tō,
 chiok-gâu ê lâng lâu-su m̄-bián siuⁿ kà;
 hoat-tián khah bān..ê, ngē beh kā kà, mā bô

lō-iōng. Ū chit-kù oe kóng “ Ū chiōng-gôan
 hák-seng, bô chiōng-gôan lâu-su”, beh kā 1 ê
 oe-tō thian-chāi kà hō chiāⁿ-chò sò-hák
 thian-chāi sī bô khó-lêng ê tāi-chì. Nā-sī
 chiāⁿ-káng ê sò-hák thian-chāi mā m̄-bián
 iōng kàu lâu-su--lah. Lâu-su siōng tiōng-iàu
 ê sī kā gín-á kà hō piàn-sêng 1 ê ū lō-iōng ê
 lâng. Chhong-bêng bô it-tēng ū lō-iōng. Chin
 chōe lâng sī “智慧型罪犯”, sī siā-hōe ê
 pāi-lūi. Lâng, chit seⁿ--lòh--lāi chiū bô
 pêng-téng, ū ê lâng hó-giáh, ū ê lâng sán, ū ê
 lâng khiáu, ū ê lâng pūn. M̄-kú, tī lán ê
 seng-òah tióng, sím-mih kang-khòe lóng ài
 ū lâng chò. Tāk-hāng kang-khòe lóng chin
 tiōng-iàu. Chí-iàu sī chêng-chêng tong-tong
 sin-khó thàn chíⁿ..ê, lóng sī ū kòng-hián ê
 lâng, lán lóng ài kā chun-tiōng, kám-un koh
 kám-siā. Nā-sī tāi-ke lóng beh chò
 chhiau-kòe ka-kī lêng-lék ê tāi-chì, tāi-ke
 it-tēng bē khòai-lòk, siā-hōe mā bē hô-hāi.
 Chai-iaⁿ ka-kī ê lêng-lék kàu tó-ūi, phah-piāⁿ
 khi chò chiū hó--lòh. Lâng kóng hāng-hāng
 chhut chiōng-gôan, hong-súi sī ē tng-sèh..ê,
 thiⁿ-kong mā ē thiāⁿ hó-lâng. Chún-kóng bô
 chhut-thâu-thiⁿ, lán ê it-seng mā kòe liáu
 sit-sit chāi-chāi, bô phah-sng. Lán ài kà hō
 gín-á ê sī “jīn-chin seng-òah, iōng-sim chòe
 lâng.”